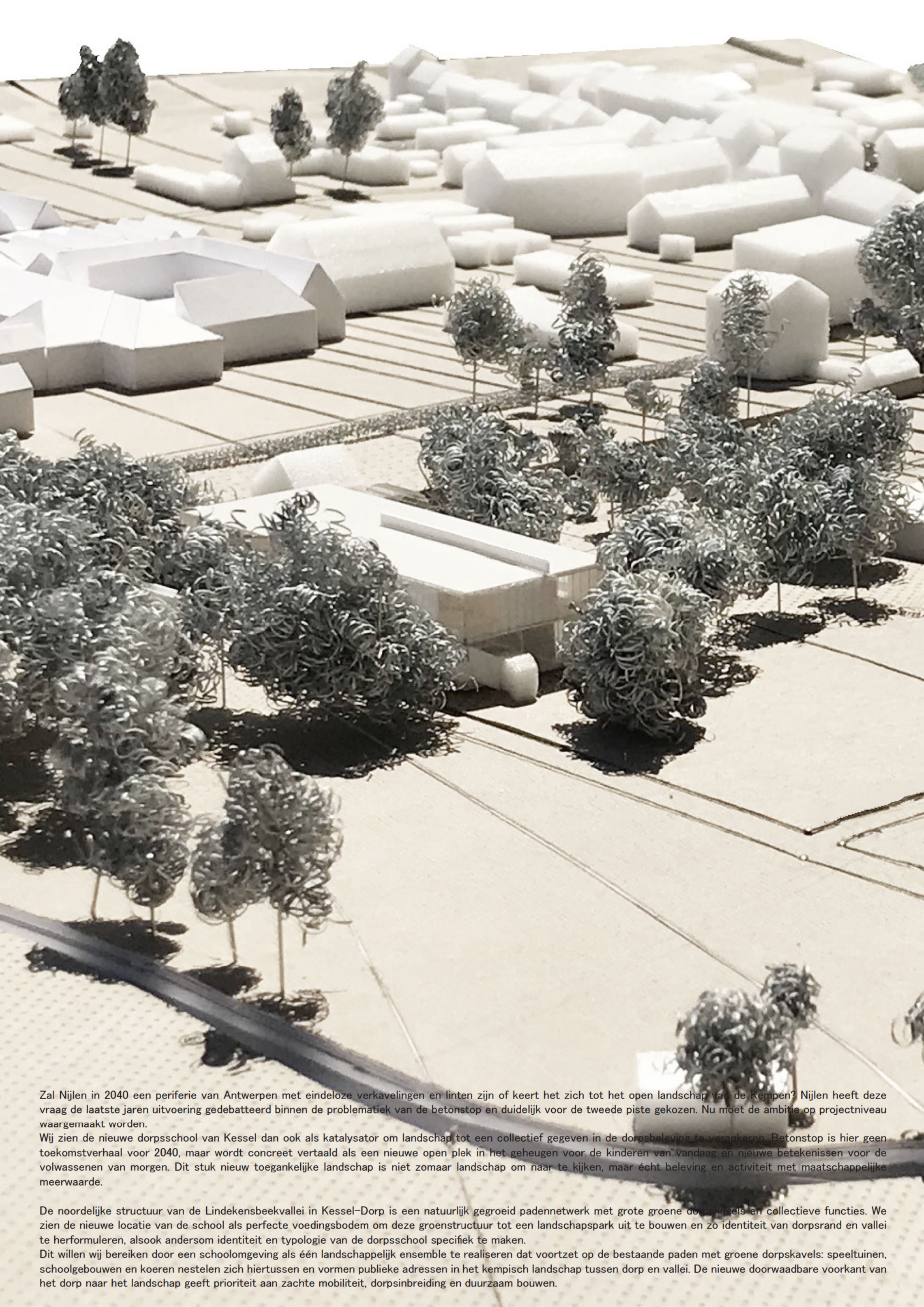

OO3506 – BASISCHOOL GOEZO KESSEL-DORP
VISIEBUNDEL TEAM B

Zal Nijlen in 2040 een periferie van Antwerpen met eindeloze verkavelingen en linten zijn of keert het zich tot het open landschap van de Kempen? Nijlen heeft deze vraag de laatste jaren uitvoering gedebatteerd binnen de problematiek van de betonstop en duidelijk voor de tweede piste gekozen. Nu moet de ambitie op projectniveau waargemaakt worden.

Wij zien de nieuwe dorpschool van Kessel dan ook als katalysator om landschap tot een collectief gegeven in de dorpsbeleving te verankeren. Betonstop is hier geen toekomstverhaal voor 2040, maar wordt concreet vertaald als een nieuwe open plek in het geheugen voor de kinderen van vandaag en nieuwe betekenissen voor de volwassenen van morgen. Dit stuk nieuw toegankelijke landschap is niet zomaar landschap om naar te kijken, maar écht beleving en activiteit met maatschappelijke meerwaarde.

De noordelijke structuur van de Lindekensbeekvallei in Kessel-Dorp is een natuurlijk gegroeid padennetwerk met grote groene dorpskavels en collectieve functies. We zien de nieuwe locatie van de school als perfecte voedingsbodem om deze groenstructuur tot een landschapspark uit te bouwen en zo identiteit van dorpsrand en vallei te herformuleren, alsook andersom identiteit en typologie van de dorpschool specifiek te maken.

Dit willen wij bereiken door een schoolomgeving als één landschappelijk ensemble te realiseren dat voortzet op de bestaande paden met groene dorpskavels: speeltuinen, schoolgebouwen en koeren nestelen zich hiertussen en vormen publieke adressen in het kempisch landschap tussen dorp en vallei. De nieuwe doorwaadbare voorkant van het dorp naar het landschap geeft prioriteit aan zachte mobiliteit, dorpsinbreiding en duurzaam bouwen.

Krijtlijnen

Het valleilandschap van de Lindekensbeek bepaalt in grote mate de landschappelijke structuur van Kessel-Dorp en haar omgeving. De lintbebouwing rond het centrum van het dorp ligt ingeplant op de heuvelkam. Voorbij de beek strekt het grote open landschap zich uit. Het gebied op de heuvelrug werkt als soort overgangszone tussen dorp en valleilandschap, met collectieve voorzieningen zoals visvijver, parking,...

De groene kamer moet bij uitstek publiek blijven. Tegelijkertijd moet het landschappelijk karakter van het tussengebied versterkt worden. Het lijkt vanzelfsprekend dat verdere bouwontwikkelingen moeten tegengehouden worden. De vraagstelling om de nieuwe school in het landschap in te planten belichaamt in deze dus een dualiteit: hoe kunnen we bouwen in het landschap net om verdere ontwikkeling tegen te gaan en kwaliteiten voor de toekomst te consolideren. Hoe kan de school een motor zijn die het bouwen stillegt maar de meerwaarde van het landschap voor het dorp een duwtje in de rug geeft? Voor ons ligt de evenwichtsoefening van deze opdracht net daar, op de grens tussen dorp en landschap, tussen architectuur en natuur, tussen behoud en ontwerp.

Vier landschappen

In de ruimere omgeving van Kessel-dorp vinden we vier verschillende landschapstypen: het boslandschap, het cultuurlandschap, het recreatief landschap en het open agrarisch landschap. De zoekzone, meer bepaald de groene kamer tussen de kerk, het woonzorgcentrum, de Lindekensbeek en de Berlaersesteenweg omvat al deze landschappen in verschillende mengvormen. Deze groene kamer, op de heuvelrug tussen beekvallei en dorp verschijnt als overgangszone tussen dorp en landschap. Het openstellen en toegankelijk maken van dit tussengebied zal een belangrijke rol spelen bij het verbinden van het landschap en het dorp.

Acht landschappelijke zones

In de groene kamer kunnen we grofweg acht zones onderscheiden met een eigen karakter en verschillende kwaliteiten. De analyse van deze zones vormt de onderlegger voor de landschapsvisie. De landschappelijke elementen die hier spelen – struiken, bosjes, hagen, fruitgaardjes, moestuinen, schuren, omheiningen, tuinmuren zijn kleinschalig en meestal fragiel. De landschappelijke eenheid bestaat uit specifieke composities en de sequentie van de afzonderlijke elementen. Het weidse landschap dat zich uitstrekt vanaf de Lindekensbeek vormt de achtergrond voor dit coulissenlandschap. Iedere afzonderlijke interventie in het bijzonder ensemble zal delicaat afgewogen worden; handhaven of wijzigen, binnen deze context kunnen we kwaliteiten en probleemzones definiëren.

1. moestuinen

De moestuinen zijn een uitzonderlijk mooi voorbeeld van kleinschalig landgebruik. De grote zone omvat verschillende groententuinen, aan de noordelijke zone is ook een kleine fruitgaard. Deze zone waar een vijftal tuiniers de percelen beheren zijn naar verluid al bijna een eeuw in gebruik als

moestuin.

2. hertenkamp

In de oksel van het bestaande dwarsverbindingspad wordt de hoek van het perceel ingenomen door een verblijf voor damherten (die soms ook grazen op de twee weides voor de kerk). De volledige zone - met vervallen kotjes en werfhokken als omheining - oogt rommelig en verwaarloosd. De

condities waarin de dieren worden gehouden lijken slechts minimaal te voldoen aan de eisen voor het verantwoord houden van deze dieren

3. Kerkweide

Tussen kerkplein, tuin en moestuinen bevindt zich een middelgrote weide, opgedeeld in twee delen met een omheining. Het weiland biedt vanop het kerkplein een eerste zicht op het bredere landschap en vormt tussen zijn randen een duidelijk landschappelijke eenheid. Aan de kerkzijde is de rand

afgebakend met weinig uitnodigende prikkeldraad; de relatie met het dorp is momenteel slechts een beperkte zichtrelatie.

4. "Terrein vague"

In het verlengde van de fruitgaard naast de moestuinen ligt een onbestemde zone. Deze wordt momenteel niet als moestuin gebruikt, de grond is onbewerkt; er staan er verschillende in verval geraakte schuurtjes en een aantal kleine serres. De monumentale wilg in deze zone is tijdens een

recente storm afgebroken en heeft deze gebouwen nog verder beschadigd (het resterende deel van de boom zal binnenkort worden verwijderd).

5. Fruitgaard

Tussen het zuidelijk gelegen dwarspad door het landschap en de kerkweide vinden we de relictten van een fruitgaard. Deze lijkt ooit zeer planmatig aangeplant te zijn geweest, met fruitbomen, druivelaars en ander kleinfruit en een rozentuin, maar is jarenlang niet onderhouden geweest.

De volledig verwaarloosde fruitbomen zijn helaas niet meer te redden. In deze zone bevindt zich ook een kippenren en een klein akkertje. Vanaf de het pad door de opening in het bos is de kerktoeren zichtbaar. In deze zone staan eveneens twee monumentale, beeldbepalende bomen (een een zomereik en een ruwe berk).

6. schoolmoestuin

Op het kruispunt van de fietswegen ligt de moestuin van de school. Deze is goed onderhouden en bijzonder ingericht, maar mist aansluiting bij de context. De brede groenzone aan de achterkant van de private tuin is niet helder gedefinieerd; de poort in de tuinmuur suggereert dat

hier gemotoriseerd verkeer tot aan het kruispunt rijdt via de weg langs het woonzorgcentrum.

7. Bos

Ten zuiden van de weg strekt zich een kleine boszone uit tot aan de beek. Dit gebied reikt tot net voorbij de huidige dwarsweg. Aan beide zijden is het weinig of niet onderhouden en de grenzen zijn niet gedefinieerd. Ook hier vinden we verschillende vervallen hutjes en schuren. Ecologisch gezien

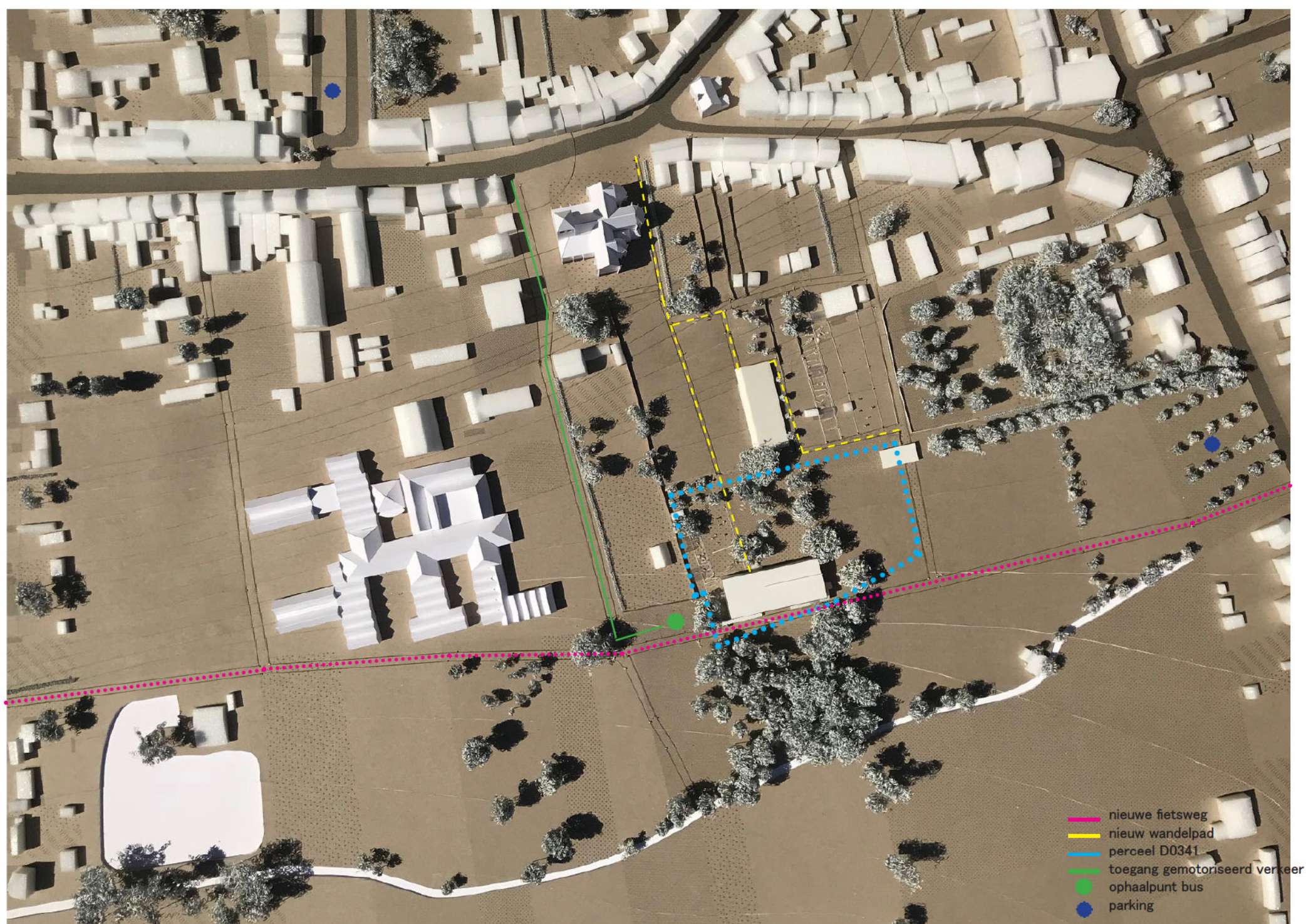
is deze zone interessant, bovendien vinden we naar achteren toe enkele oudere eiken en op de hoek met de schoolmoestuin een monumentale els.

8. Paardenweide

De zone tussen de herten en de parking aan de Berlaarsesteenweg strekt zich uit als lange paardenweide. Het verloop van de beek wordt hier zichtbaar door de begeleiding van bomen, meestal elzen. De houtkant (els en berken) vormt een visueel scherm voor de achterliggende

huizen. Vanuit deze zone is er zowel ongeremd zicht op het open landschap voorbij de beek, als, naar het noorden toe, zicht op de kerktoeren.

- nieuwe fietsweg
- nieuw wandelpad
- perceel D0341
- toegang gemotoriseerd verkeer
- ophaalpunt bus
- parking

Zowel het Beeldkwaliteitsplan als het Open ruimte perspectief leggen veel nadruk op het versterken en uitbouwen van de zachte mobiliteit in het gebied. Door nieuwe dwarsverbindingen te maken voor voetgangers en door de bestaande fietsassen beter te aan te sluiten op schaal van de hele gemeente wordt het dorp beter verbonden met het wijdere landschap en kan de tussenzone publiek toegankelijk worden. Van belang daarbij is ook de mentaliteitsverandering met betrekking tot het autogebruik.

De inplanting van de nieuwe school binnen het netwerk van langzame paden zal de duurzame mobiliteit kunnen stimuleren. Voor de school betekent de dagelijkse interactie met het landschap een eerste invulling van de “leergang”; de kinderen lopen door een sequentie van landschappen om naar school te gaan. Zo worden de paden meer dan enkel functionele verbindingen en zal de groene kamer als landschappelijk ensemble de overgang tussen dorp en landschap kunnen ensceneren.

De nieuwe zachte mobiliteit wordt opgebouwd rond drie hoofdthema's:

1. Fietsas

Het bestaande verharde pad dat parallel loopt aan de beek sluit aan op de noord-zuid verbinding die in de toekomst de hele gemeente zal doorkruisen. Deze weg wordt nu reeds intensief gebruikt door fietsers die richting Berlaarsesteenweg gaan. De fietsinfrastructuur wordt versterkt door het rechte trekken van de fietsweg. De fietsweg doorkruist de paardenweide en landt via de parking op het fietspad van de Berlaarsesteenweg. Deze ingreep zorgt ervoor dat het reststuk bosland, dat nog deel uitmaakt van het centrale en grootste perceel van de groene kamer, opnieuw binnen de kamer valt. In de

paardenweide zal een nieuw hekwerk voorzien worden met twee veldhekken om de paarden gemakkelijk te kunnen verwijderen.

2. Nieuwe en oude paden

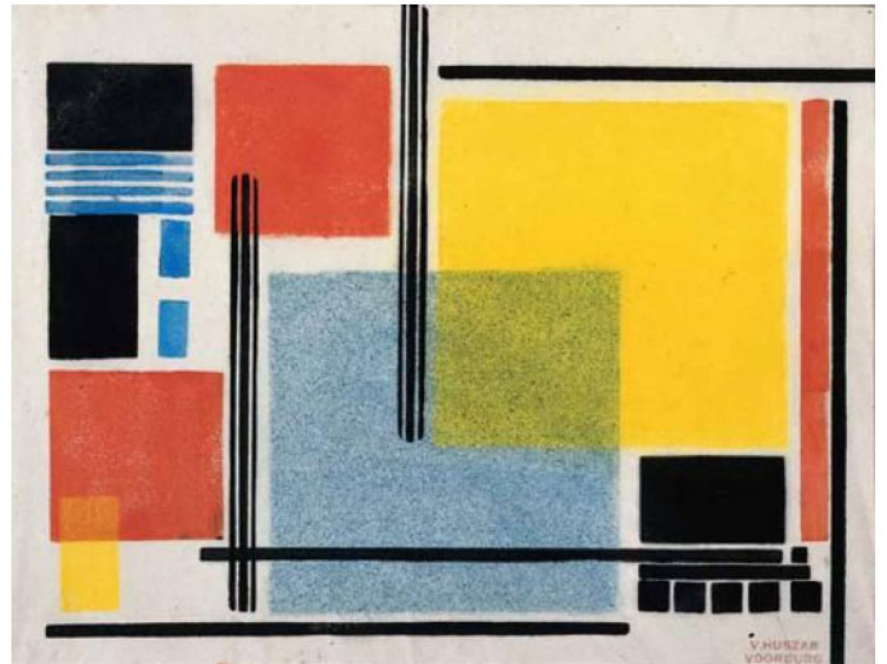
Bestaande paden worden gerecupereerd en versterkt. De dwarsverbinding naar de straat toe wordt heringericht en wordt aangesloten op de nieuwe fietsas. De dreef blijft behouden als hoofdontsluitingweg van de school.

Binnen de groene kamer worden twee nieuwe wandelpaden ingericht die de landschappen doorkruisen en het geheel toegankelijk maken. Het nieuwe kerkplein wordt rechtstreeks verbonden met de nieuwe fietsas. Een twee pad takt aan op deze weg en slingert langsheen de moestuinen richting dreef.

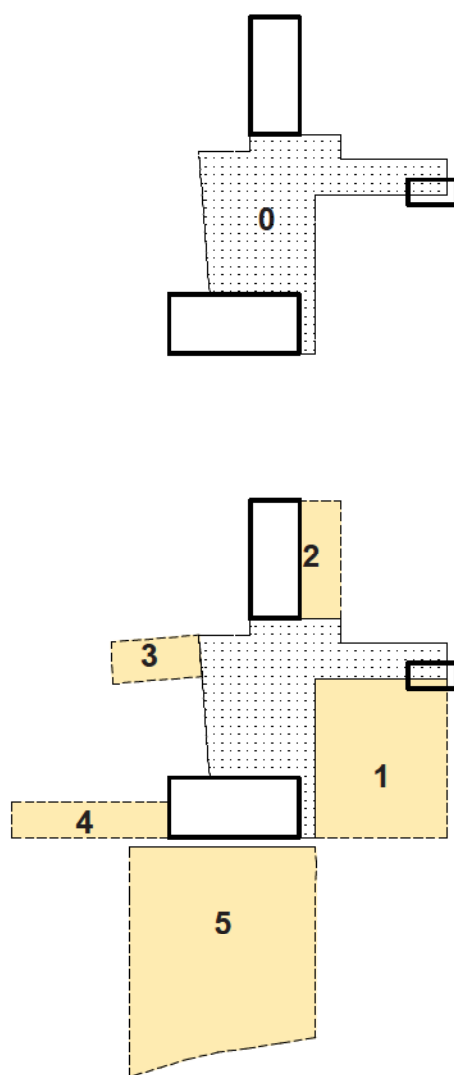
3. Schoolkoer

De nieuwe schoolkoer ligt op het kruispunt van het padennetwerk en neemt grosso modo het perceel D0341 in. Deze zone is momenteel erg geprivatiseerd en blokeert zowel zichtrelaties tussen de verschillende zones, als het zicht op het open landschap vanuit het kerkplein. Als strategische plek in de zoekzone, kan het de schakel zijn die het gebied ontsluit, vormgeeft en verbindt.

De nieuwe schoolkoer organiseert verschillende plekken en gebouwen in de groene kamer tussen dorp en landschap. Deze plekken zijn soms publiek, soms behoren ze tot de school, soms veranderen ze van statuut doorheen de tijd. Op die manier kan een evenwicht gevonden worden tussen de reële nood aan afsluiten van een schooldomein en de doorgedreven zoektocht naar permeabiliteit en collectiviteit doorheen het landschap. De zones zijn zo ingericht dat ze inspelen op de bestaande landschappelijke structuren. Soms worden elementen gerecupereerd, soms worden zones uitgebreid, op andere plaatsen zullen ook enkele structuren volledig verwijderd moeten worden, omdat ze een negatieve impact hebben op het groter geheel. Het ontwerp zoekt en tast voorzichtig het landschap af, om tot slot ergens tussen bottom up en en top down tot een kwalitatieve landschappelijke ruimte te komen voor de school én het dorp.

CONCEPTBEELD SCHOOLKOER

Het bestaande oost-west dwarsverbindingspad vormt nu reeds een schakel tussen verschillende 'infrastructuren' in het coulissenlandschap – visvijver, moestuinen, woonzorgcentrum en de nieuwe natuurspeeltuin nestelen zich allen langs deze fietsas. Het verder uitbouwen van deze strategisch ingeplante zachte publieke functies kan een nieuwe betekenis geven aan het tussengebied, met kleinschalige attractiepolen die het dorp naar buiten de lintbebouwing lokt. De nieuwe school past zich in in deze structuur en wordt de nieuwe publieke motor in de zone tussen het kruispunt aan het woonzorgcentrum en de Berlaersesteenweg.

0. Schoolkoer

De nieuwe schoolkoer is het hart van de school. Ze bestaat uit verschillende speelzones en schakelt de gebouwen aan elkaar.

1. Polyvalente weide

de polyvalente weide kan door de school als voetbalveld of speelweide gebruikt worden, maar ze kan eveneens door het dorp gebruikt worden voor feesten, of voor andere externe activiteiten als uitbreiding van de polyvalente zaal.

2. Schooltuin

Tussen kleuterschool en moestuinen ligt de nieuwe schooltuin die als educatief project samen met de moestuiniers ontwikkeld kan worden. Andersom voorziet de dikke achtergevel de moestuiniers van water, zitplekken en opslagruimte.

3. Fruitgaard

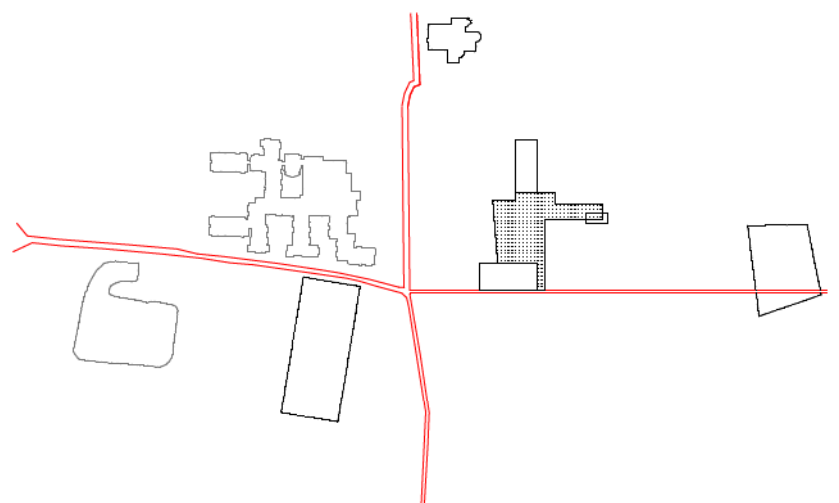
In de publieke fruitgaard kan iedereen fruit komen plukken of rustig vertoeven op de bankjes. De school kan deze plek in de zomer als buitenklas gebruiken.

4. Logistiek plein

Het logistieke plein voorziet de school van een toegang voor gemotoriseerd verkeer. Zowel levering als toegang voor de brandweer, –of zelfs de schoolbus– bereiken langs de kerk via het plein de school. De buurman behoudt een toegang naar zijn tuin. Het plein is eveneens een ontmoetingsplek voor de bewoners van het woonzorgcentrum, of een rustplek voor wandelaars en fietsers.

5. Speelbos

Het bos wordt opgekuist en toegankelijk gemaakt. Hier kunnen de kinderen leren over boomsoorten en de oever van de beek verkennen.

10m

50m

1. luifel en schoolpoort
2. kleuterschool
3. lagere school
4. verharde speelplaats
5. grasspeelplaats
6. polyvalente weide
7. schoolmoestuin
8. bestaande moestuinen
9. nieuwe moestuin
10. fruitgaard
11. weiland
12. logistiek plein
13. speelbos
14. fietsenstalling

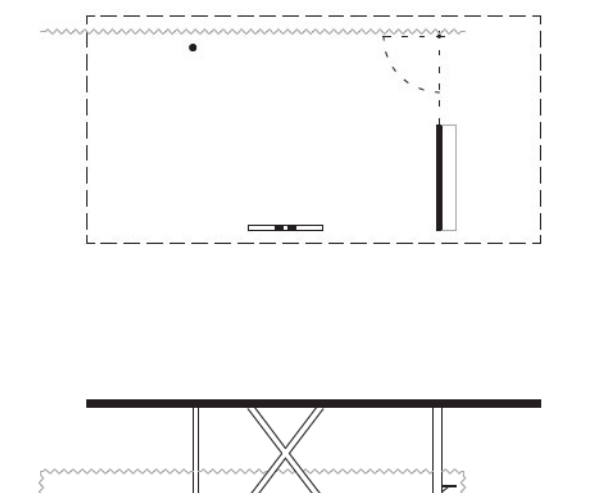
De nieuwe school wordt een plek voor het hele dorp: vele lokale verenigingen die nu geen vaste vergaderplek hebben kunnen terecht in de school, de polyvalente zaal kan zelfs gebruikt worden voor dorpsfeesten, lentefeesten, ... Nu reeds maakt de school gebruik van het gemeenschapssentrum, maar de uitwisseling met het dorp kan in twee richtingen nog veel verder gaan: de school kan infrastructuur bieden aan de moestuiniers, de moestuiniers kunnen de kinderen leren over voedselproductie en zorg voor het landschap. De woonzorgbewoners kunnen door de inplanting van de school gemakkelijker wandelen in het vertrouwde landschap. Maar de school kan misschien ook de kerk gebruiken voor de lessen religie of voor andere activiteiten. Zo ontstaat er een echte verweving van dorp en school, en dit met het landschap als drager.

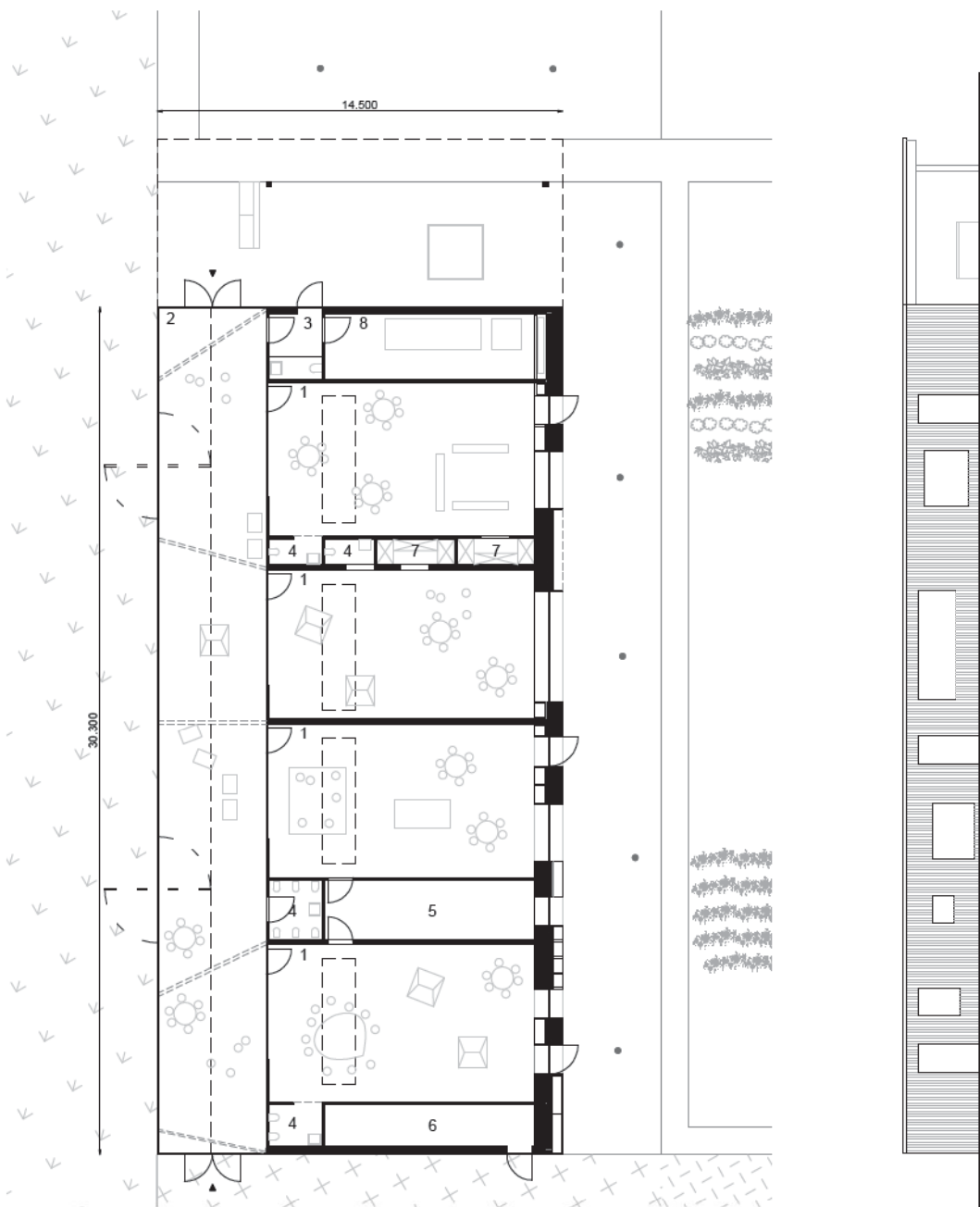
Drie elementen flankeren de koer en vormen een ensemble van schoolzones; de luifel, de kleuterschool en de lagere school. Om de fragiliteit van het de bestaande landschapsstructuren te respecteren en te valoriseren zijn de twee gebouwen eerder ondergeschikt aan het landschap, dit zowel in hun volumetrie, hun typologie als hun materialisatie. Enkel de luifel markeert duidelijk zichtbaar een punt in het landschap: de schoolpoort. De twee schoolgebouwen zoeken elk in de de context van de specifieke inplanting –in het bos, in de moestuinen– naar schaal en vormgeving in harmonie met het landschap.

Binnenin de gebouwen onderscheiden we drie verschillende planfiguren, die alledrie een andere relatie met de buitenomgeving aangaan. De kleuterschool zit stevig verankerd in het ritme van de moestuinstructuur en brengt de natuur zo dicht mogelijk tot aan de klassen. De gelijkvloerse verdieping van de lagere school organiseert drie duidelijk afgebakende zones. De poreuze gevel verbindt specifieke functies met specifieke buitenruimtes zodat uitwisseling mogelijk wordt. Tot slot is de verdieping van de lagere school opgebouwd als een kamerplan. De kamers zijn in verschillende richtingen aan elkaar geschakeld en kijken in verschillende richtingen uit op het bos.

De luifel

De luifel functioneert als een poortgebouw en als een signaal dat de ingang van de school markeert. Deze schoolpoort ligt aan de dreef die vanuit de parking aan de Berlaarsesteenweg de grootste stroom kinderen tot in de koer zal brengen. Ook de fietsenstalling voor de kinderen wordt hier ingeplant. Een landweg verbindt ook het kerkplein met de schoolpoort. Naast een toegang is de luifel ook een schuilplaats; voor wachtende ouders, voor wandelaars, of voor de moestuiniers bij een plotse volkbreuk.

De kleuterschool

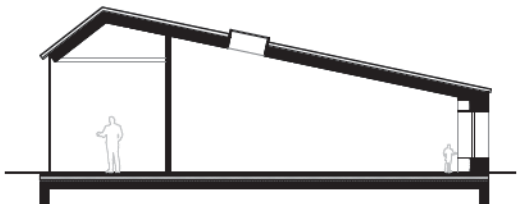

De kleuterschool ligt op de grens van de moestuinen en het weiland. Door een bufferzone in te brengen met fruitboomstrook en pad, wordt een evenwicht gezocht tussen gebouw en bestaand landschap. Ten noorden van de kleuterschool wordt een nieuwe moestuinzone aangeduid, die het innemen van het centrale perceel kan compenseren, en die eveneens een visuele buffer maakt naar de achtertuinen toe. De schooltuin komt eveneens in de moestuinstructuur te liggen, waardoor een gezamenlijk project met de moestuiniers mogelijk wordt.

De vier klassen flankeren een grote brede speelgang. Deze eerste typologie van leergang kan eveneens als polyvalente zaal gebruikt worden door de klassen. De kopse kant van deze speelgang verbindt de kleuterschool met de speelplaats. Tussen de klassen worden logistieke zones ingericht; sanitair, bergingen en slaapklas - toegankelijk rechtstreeks vanuit de klas of vanuit de speelgang. De dikke gevel aan de kant van de moestuinen werkt in twee richtingen. In de klas wordt de wand tot vaste kasten, zitbankjes of wastafels op maat van de kleuters. Buiten geeft de wand opslag voor de moestuinen, waterkraantjes, schuilplaats, voorzieningen voor de dieren, etc... In haar volumetrie en typologie zoekt het gebouw aansluiting met de omgeving - de dakrand laag aan de moestuinzijde, met ingetogen houten gevel op schaal van het landschap. Het gebouw toont zich royaler aan de kant van de polyvalente speelzone, met grote glaspartij en zicht op het weiland.

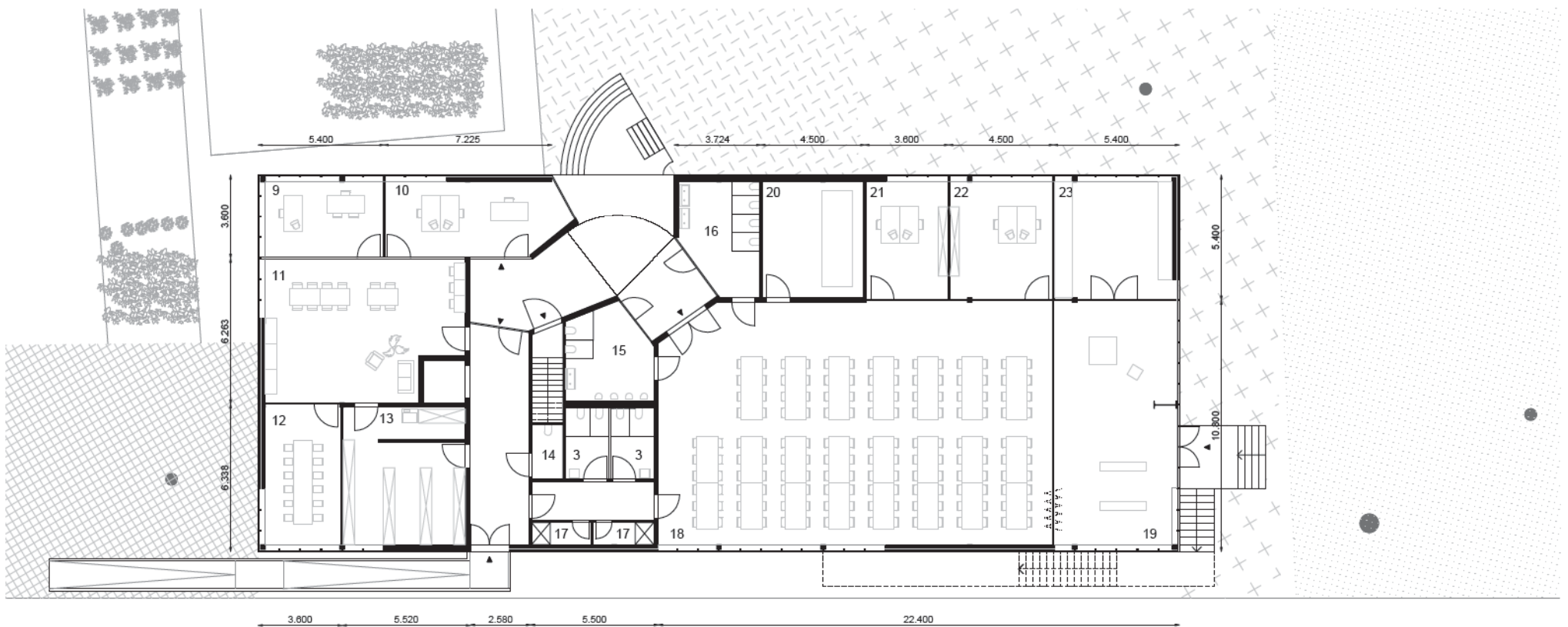
Legende

- 1. kleuterklas
- 2. polyvalente speelgang
- 3. sanitair volwassenen
- 4. sanitair kleuters
- 5. slaapklas
- 6. speltheek
- 7. berging
- 8. Technische ruimte

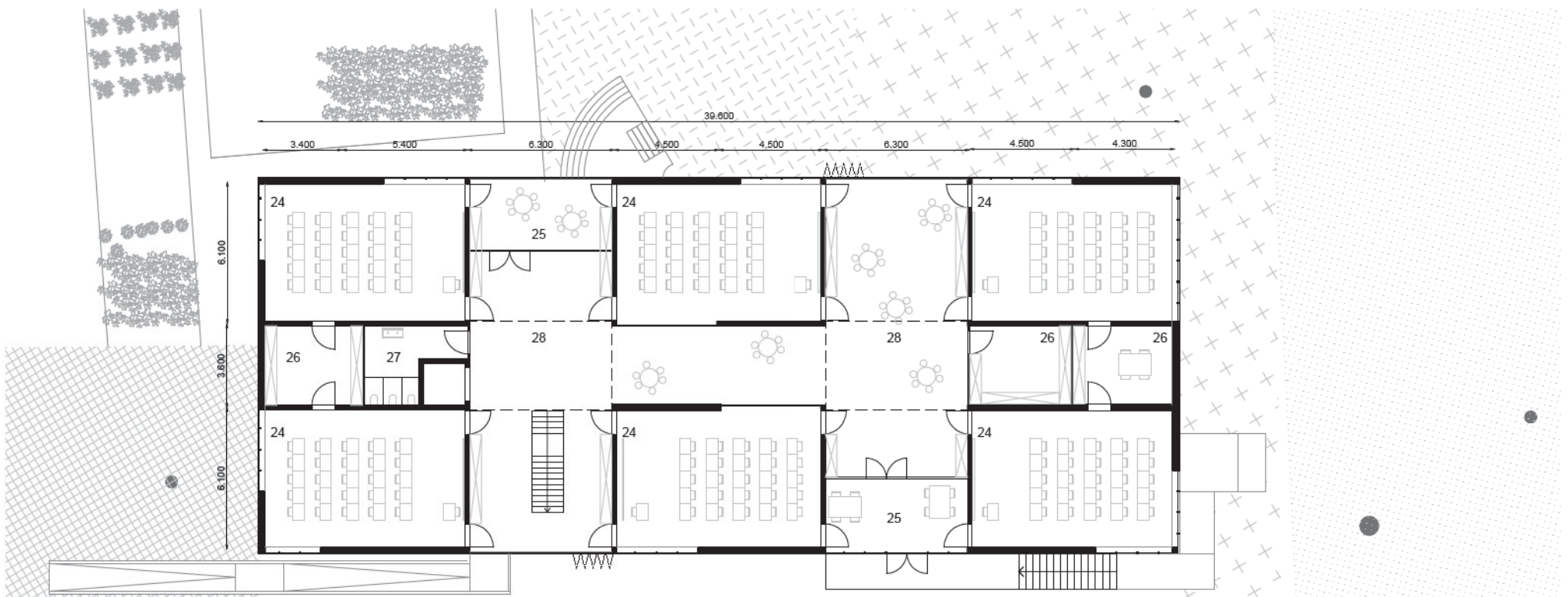

PLAN GELIJKVLOERS

PLAN NIVEAU +1

De lagere school

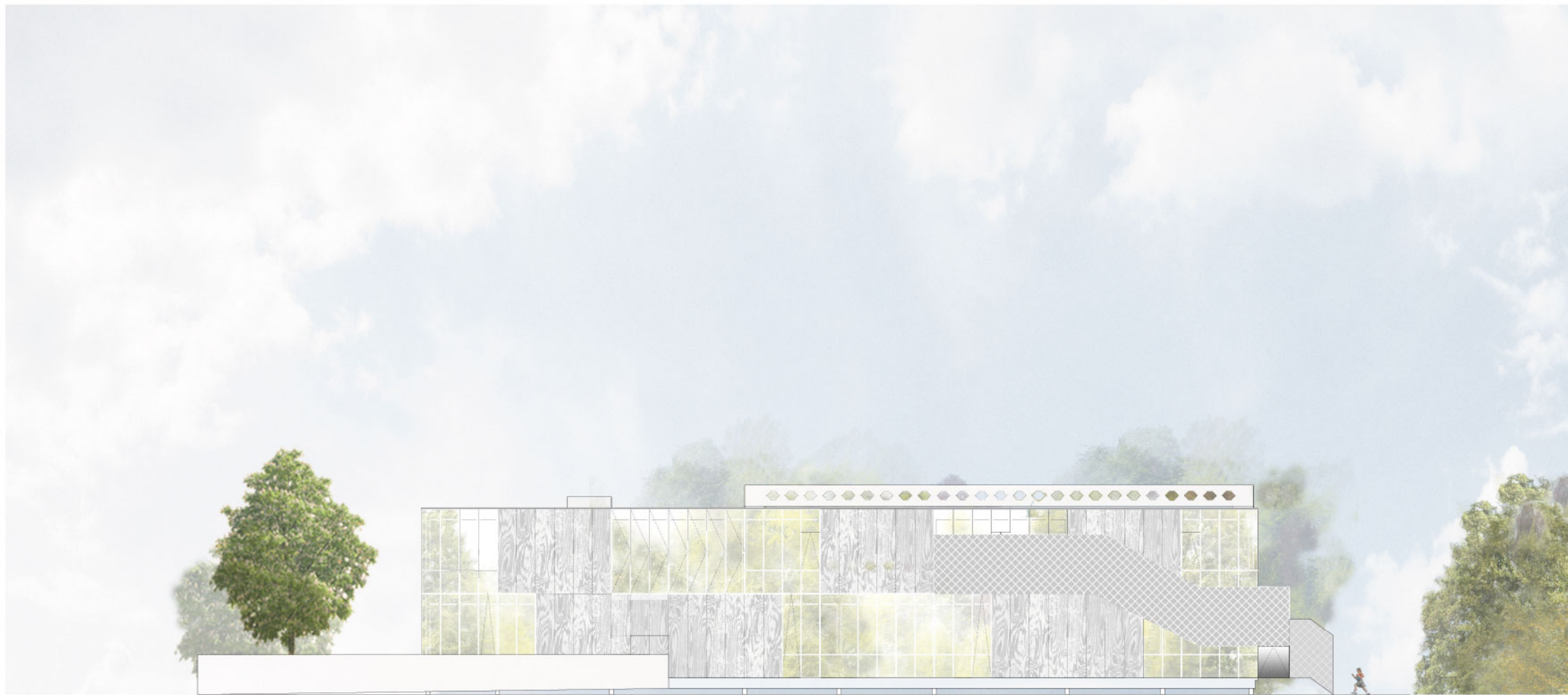
De lagere school ligt langsheen de nieuwe fietsas en herbergt eveneens de administratie en refter. Het gebouw staat volledig tussen de bomen en verschuilt zich binnen het grotere landschap enigszins achter de grote kruinen. Eens in het bos verschijnt een nieuw maaiveld op 80cm boven het bestaande. Het volume komt los van de grond, net als de grote bomen errond, en verbeeldt de nabijheid van de beek en haar natuurlijke overstromingsgebied. De houten structuur wordt zichtbaar gelaten doorheen de gevel. De nieuwe huid van het gebouw introduceert een ritme dat het geheel op schaal brengt. De elementen die het maaiveld met het nieuwe platform verbinden vertonen zich als uitzonderingen op dit ritme; zowel in vorm als in materialisatie doorbreken zij de eenheid van het balkvormige volume.

De twee verdiepingen introduceren twee nieuwe typologieën van polyvalente leergangen. De polygone overdekte inkomhal op het gelijkvloers verdeelt de verschillende stromen doorheen het gebouw. Op de verdiepingen transformeert de gang in een reeks kamers, die verschillende hoeken, alcoves en werkruimtes mogelijk maakt.

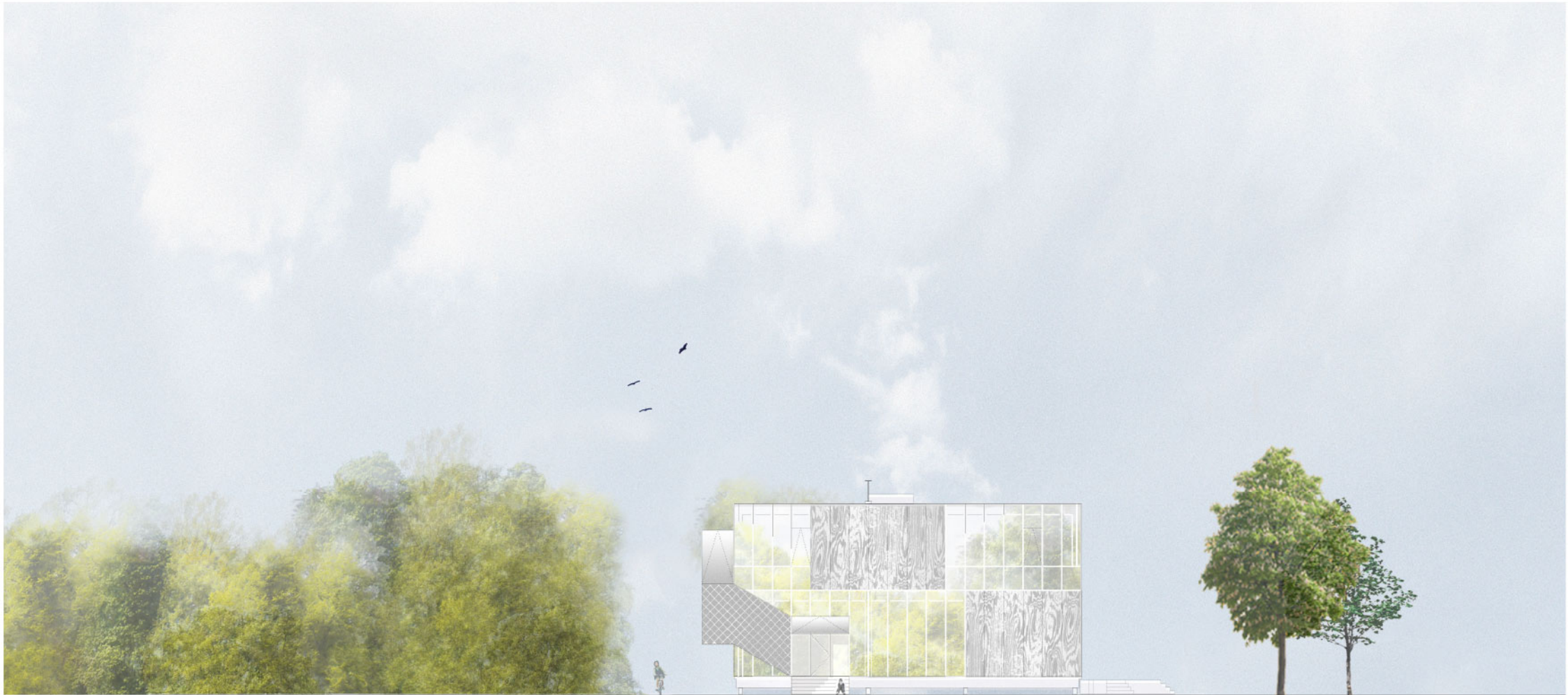
Legende

9. Bureau directie	19. steamlokaal
10. onthaal en secretariaat	20. technische ruimte
11. leraarskamer	21. zorg/ clb/ leerlingbegeleiding
12. vergaderzaal	22. technisch adviseur/ ICT/ preventie
13. magazijn	23. keuken
14. sanitair miva	24. klas lager
15. sanitair jongens	25. polyvalente klas (LBV/ RKZ/ NCZ)
16. sanitair meisjes	26. berging
17. douches personeel	27. sanitair leerlingen en personeel
18. refter/ polyvalente zaal	28. leergangen

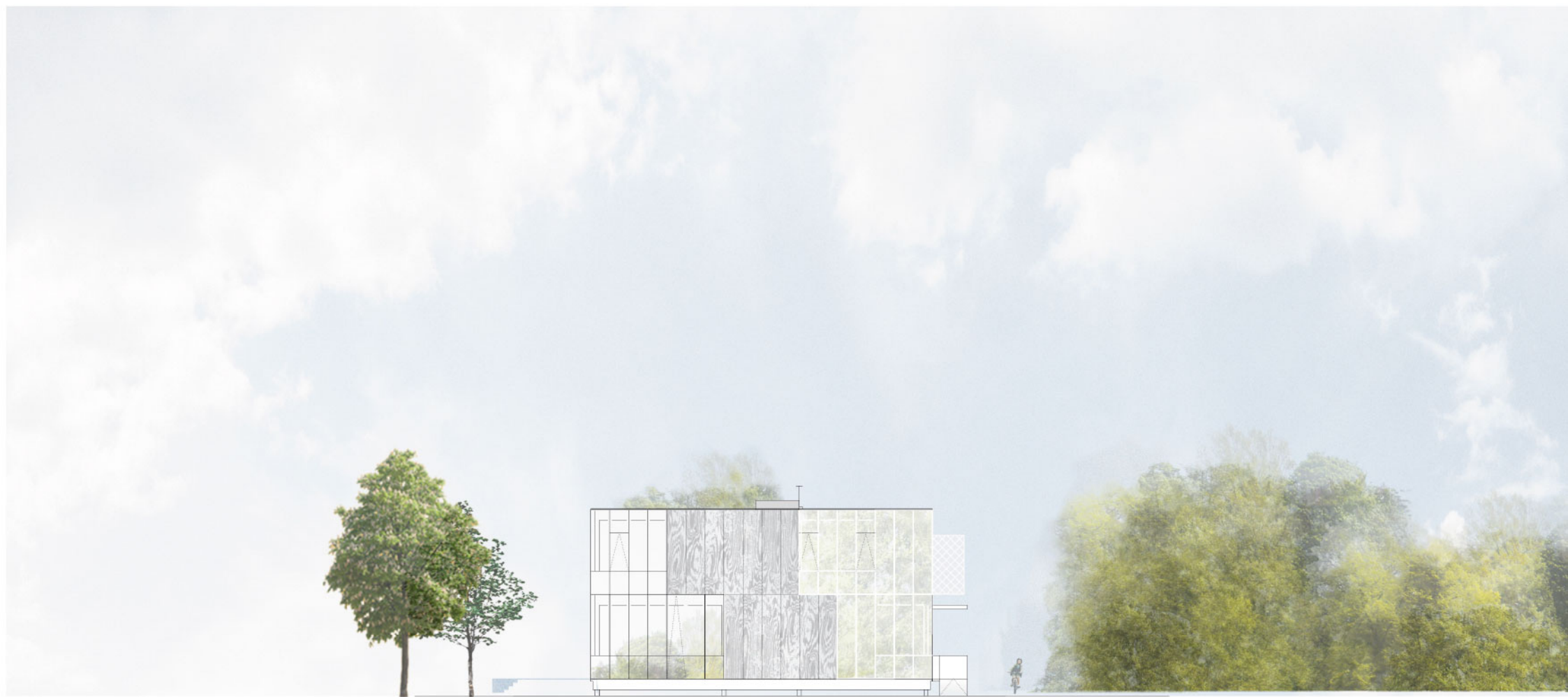

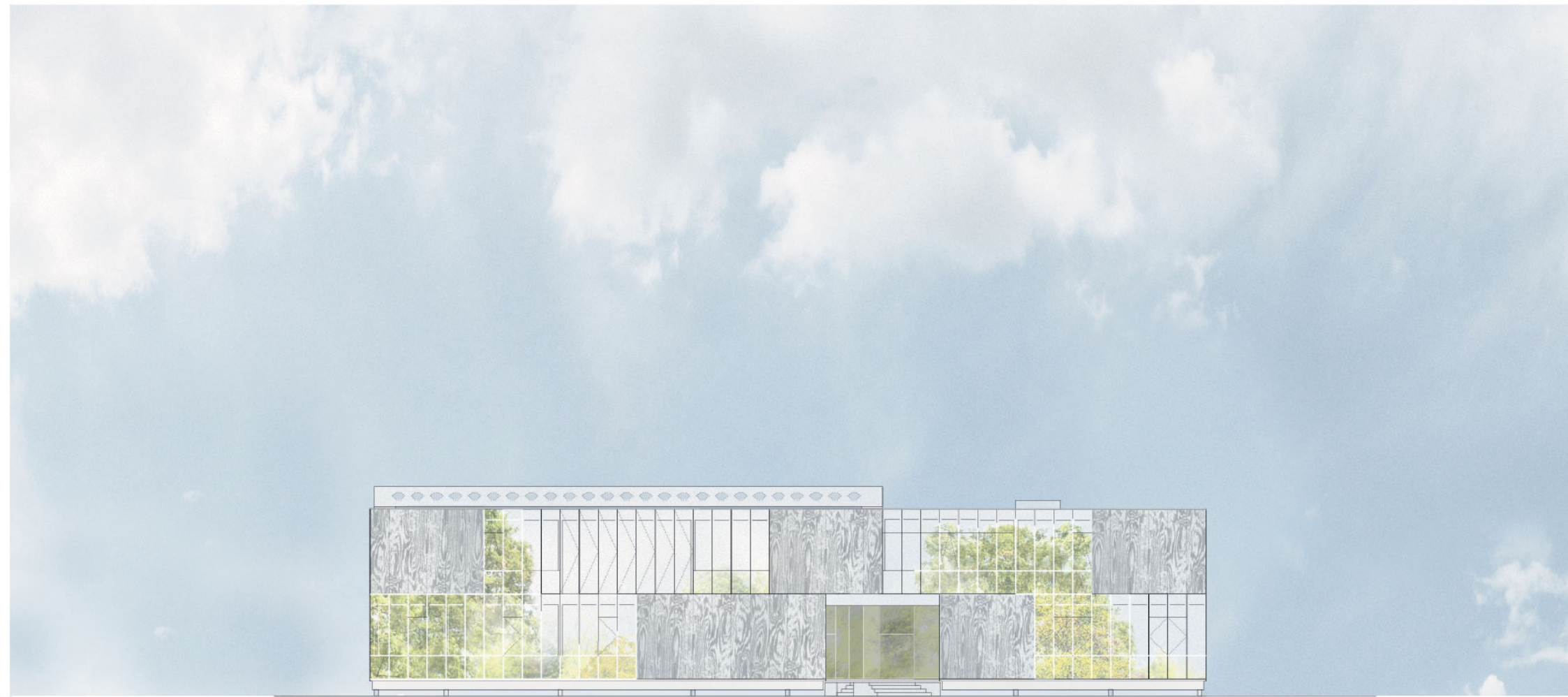
ZUID

OOST

WEST

NOORD

MATERIALISATIE

BUITENAANLEG

ISSOUDUN – MICHEL DEVIGNE PAYSAGISTES

BASALT

OPEN VOEGEN

KLEUTERSCHOOL

KATSUTOSHI SASAKI – HOUSE TNOIE

KATSUTOSHI SASAKI – HOUSE TNOIE

ZWARTE GOLFPLAAT

LAGERE SCHOOL

DE VYLDER VINCK TAILLEU – LES BALLETS C DE LA B

KATSUTOSHI SASAKI – HOUSE TNOIE